

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 36.

— Sibiu, Sambata 8/20 Maiu. —

1882.

Cestiunea Dunarei.*)

Interpelarea domnului G. Vernescu.

Adunarea deputatorulu.

(Siedinti'a de astadi Sambata, 1 Maiu 1882.)

D. Vernescu, incepe a'si desvolta interpelarea. Dsa dice că Camer'a nu trebuie se se astepte la unu discursu din partea sa si spune că obiectulu interpelarei este propunerea Barrère, care, cu parere de reu constata, că vine tocmai dela Franci'a, si dice că daca densa nu va fi primita, se nu se ia acésta că o ostilitate din partea Romaniei fačia cu sor'a nóstra cea mare.

D. Vernescu se pronuntia contra principiulu de comisiunea mixta coprinsa in propunerea Barrère, de óre-ce ea distruge drepturile nóstre suverane. Dsa dice că nimeni nu trebuie se ne céra mai multu de câtu ceea ce se afla inscristu in tractatulu dela Berlin in art. 55 care nu ne ia de câtu dreptulu de regulamentare, de politia fluviala si de supraveghiere a navigatiunei dela Portile de feru până la Galati.

Dsa dice că este peste potintia de a se primi de Romani'a că se ni se ia dreptulu de a esecutá regulamentele. In fine, dsa se pronuntia categoricu contra propunerei Barrère, ca fiindu contra intereselor tierei si dice că acésta nu va se dica unu „non-possumus“.

Dsa constata că delegatulu guvernului n'a facutu nici o concessiune, mai multu de câtu atátu

*) Acestu estrasu din debaterile camerei legislative a Romaniei ilu reproducemu aici dupa „Telegrafulu“ din Bucuresci dela 4/16 Maiu; éra cine voiesce se le cunósca dupa stenograme, le afla in „Monitorulu oficialu“. In totu casulu lectorii voru da preste oratiuni elocente si meduvóse; ne tememu inse, că mai pe urma ne va veni la multi din noi camu neasteptatu, că dupace in essenti'a lucrulu mai toti oratorii, cei din opositiune cá si cei din maioritate sunt de acordu, că adeca in pretensiunile austro-unguresci vedu adevératu periculu de viéti'a tierei si a natiunei, si că sunt decisi cu totii a le respinge, apoi totusi arunca unii in altii cu diverse imputari, dintre care multe nici nu potu fi serióse, si in fine abia se pricepe la ce adresa suna. Not'a Red. Obs.

că nu a voitu nici se discute pe acestu terenu si crede că nici guvernulu n'a lucratu altfelu. Dara daca in principiu nu s'a facutu nici-o concessiune, dsa crede că in privinti'a propunerei Barrère s'a potutu face sub alta forma óre-cari concessiuni, si cá basa a acestei credintie ia declaratiunea dlui ministru de esterne facuta in Senatu, cum că propunerea Barrère modificata, se póte luá de basa a discussiunei. Dsa se agatia de acésta declaratiune si o discuta din punctulu dsale de vedere. Dsa combate argumentele aduse pentru a demonstra că propunerea Barrère are óre-cari avantaje. D. Vernescu dice, că inlaturarea votulu preponderantu din propunerea Barrère nu este de locu unu avantaju, ci din contra o face mai rea de câtu chiaru ante-proiectulu, dsa gasesce că ataca chiaru tractatulu dela Berlin, a carui inlaturare dsa n'aru regreta-o.

Dlu Vernescu dice că pentru cá parlamentulu se se pronuntie in o asemenea cestiune, trebuie se fia luminatu, dara constata că intre dsa si guvernulu este unu abisu, sunt multe lucruri de rafuitu, dara n'o face acésta cu ocaziunea unei cestiuni atátu de mari.

(Dlu A. Lahovari, cu unu tonu fórte nasalu cere cuventulu spre a demonstra, că guvernulu n'a aperatu bine interesulu tierei.)

Dlu Vernescu continuandu, dice că nu póte concede dlui ministru de esterne parerea, că tractatulu de Berlin, si-ar fi rezervatu dreptulu de a numi o comisiune care se supraveghiedie aplicarea regulatulu si declara că comisiunea mixta va da nascere la conflicte nu numai intre densa si Romani'a, dara chiaru intre poteri.

Terminandu, cere guvernulu se'si spuna vederile, se declare daca este unitu sau nu cu tiér'a, si cá natiunea nu este mórtá moralmente, ea este vie si nu va lasa se i se calce drepturile ei, si apoi nimeni nu se va gasi atátu de nedreptu cá se i le calce.

D. ministru de esterne aduce omagii dlui Vernescu că a tractatu cestiunea intr'unu modu obiectivu, fara se faca o arma de partida, si recunósce temerile legitime ce se manifesta. Dsa dice, că guvernulu 'si a facutu datori'a, proba sunt

actele si instructiunile ce s'au datu ministrilor din strainatate, pe care le-a facutu cunoscute intr'o siedintia secreta Senatului, in care au luatu parte mai multi dd. deputati si prin urmare potu se se pronuntie daca guvernulu a procedata bine sau nu. N'a lasatu nici o ocaziune spre a nu demonstra că nu se póte luá Romaniei dreptulu de a supraveghia pe apele ei, si nici o dispositiune din tractatu nu se opune la acésta. Guvernu si tiéra mentine acestu dreptu alu ei, in acésta privintia toti sunt de aceeași parere. Guvernulu in acésta cestiune a procedatu totudeauna pe bas'a tractatorulu si a drepturilor ce sunt recunoscute tierei si totu asia va urma.

Dlu ministra de esterne dice, că nu esista deosebire intre nimeni in privinti'a cestiunei cum că Europ'a are dreptu de supraveghiere asupra aplicarei regulamentelor si citédia unu pasagiu relativu la acésta din Mesagiulu Corónei, si adaoga că insusi d. Vernescu a recunoscutu acestu dreptu alu Europei.

Dlu ministru de esterne dice, că a sustinutu că supraveghierea Europei nu póte se se exercite de câtu prin organulu unui delegatu, poterile inse n'au primitu acésta ideia si tóte poterile, afára de Romani'a, au primitu intocmirea unei comisiuni. Daca poterile voru sustine comisiunea mixta, atunci ce aru trebuie se se sustina din parte-ne, se opunemu unu „non possumus“?

In ceea ce privesce propunerea Barrère, d. ministru de esterne declara că lesne ii vine dlui Vernescu se dica categoricu că n'o primesce, dara in faptu nu este totu asia; de 2 ani de candu cestiunea este pendente noi amu respunsu totudeauna in negatiune; de aceea dsa intréba, daca este bine cá acum, candu comisiunea européna se intrunesce pentru ultima óra póte, se respundemu totu prin negatiune si prin dispositiuni generale. Propunerea Barrère modificandu-se, ideia de comisiune mixta s'aru inlatura, si altu ceva ii aru lua locu.

Dsa nu intielege pentru ce nu s'aru amenda acésta propunere, cá ea se fia facuta acceptabila si nu vede legitima temerea, că prin amendamente propuse s'aru primi propunerea.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Memoriu pentru cântarile bisericesci in Romani'a.

(Угтаре.)

In aceste scóle s'au formatu cei d'ántaiu si mai renumiti psalti romani in Moldov'a si in Munteni'a, dintre cari unii traiescu si astadi. Iara ei la rândulu lor au formatu pe altii, si au inbunatatitu si completatu operele de psaltikie anterióre. Iconomulu Jonitia marele eclisiaru alu mitropoliei din Jasi, pe la anulu 1837, din indemnulu Archimandritulu Jsaia Socolénulu, a tradusu pe psaltikie romana slavele si idiomelele triodulu spre ale preda eleviloru seminariulu. Cartea acésta se afla in manuscrisu. Pe la anulu 1840 Ierodiaconulu Nectarie Frimulu, psaltulu episcopiei de Husi, au asiediatu pe psaltikie tóte cântarile sfíntei liturghii, din care unele, precum: cheruviculu si axionulu se cântau până atunci totu grecesce. Cartea s'a tiparitu in monastirea Némtiulu.

Totu elu in anulu 1846, cá Archiereu Tripoleosu, a edatu in tipografi'a Mitropoliei din Jasi tomulu de utrene, in care cântarile utreniei sunt mai prescurtate de câtu in tomulu lui Macarie. Celu mai renumitu inse dintre psaltii din scól'a lui Veniaminu este betránulu psaltu Dimitrie Sucevénu, actualulu protopsaltu alu mitropoliei Moldovei. Elu a inbunatatitu multu cartile de cântari bisericesci ale lui Macarie: Anastasimatiariulu cu theoreticonulu si irmologiu, prin editi'a sa din anulu 1848 in Jasi, in tipografi'a monastirei Némtiulu, in trei volumuri, tóte idiomelele si slavele anuale sub titlu de „Idiomelariu si Doxastariu“: carte fórte pretiósá pentru cântarea bisericésca si care este cunoscuta si raspândita in tóta Romani'a, mai alesu in Moldov'a.

In Munteni'a celu mai insemnatu dascalu de

cântari bisericesci romane dupa Macarie a fostu cunoscutulu si stimabilulu Anton Panu. Amu vediutu că la inceputulu secolulu presentu erau in Romani'a doua curente bine determinate in melodi'a cântariloru nóstre bisericesci. Unulu romanescu, carele representá geniulu cântarei romanesci si carele se pastrase mai multu traditionalu prin monastiri si scólele populare, si carele la urma s'a resumatu in cântarile lucrate pe psaltikie si publicate de nemuritorulu dascalulu Macarie. Altu curentu era acelu grecescu, carele representa si continua melodi'a grecésca a Constantinopolei si carele a avutu in frunte'i psalti renumiti ai Orientulu crestinu grecescu. Ast-felu a fostu serdarulu Dionisie Fotino, autorulu Istoriei Romaniloru, si carele a lasatu fórte multe cântari bisericesci, compuse de densusu pe psaltikie grecésca, si pe care compuneri Anton Panu le lauda fórte multu, si pe care dice că elu (Panu) le a pusu in cunosinti'a publiculu romanu, ér pe Fotino ilu numesce: „Bunulu seu dascalu“. Altu cântaretiu grecu renumitu a fostu Sinesie Iviritulu, calugaru dela Muntele Athosu, carele a venit in Bucuresci si a compusu si elu cântari grecesci. Dupa introducerea psaltikiei cei noua pe la 1816, a venit in Bucuresci unu renumitu psaltu grecu, Petru Efesiulu, carele a si infintiatu scóla grecésca de psaltikie noua, la biseric'e S-lui Nicolae din Sielari, unde a invetiatu pe romani psaltiki'a gréca dupa sistem'a noua. Voiá se 'si publice cântarile sale in Bucuresci, pentru care a si isvoditu intaia data tiparulu de psaltikie noua si a infintiatu si tipografie, daru cheltuelile facute cu acésta, impregiarile politice si prefacerea urmata in tiéra cu revoluti'a dela 1821, l'au aruncatu in miserie, in care s'a consumatu traindu până la 1840. In scól'a lui Efesiu s'a formatu si Anton Panu, precum singur spune in introducerea dela cartea sa numita „Basulu theoreticu si practiculu alu musicei bisericesci“ (p. XXVII—XXXIII). Panulu este mare admiratoru alu psaltiloru greci si alu produselor lor. Elu singuru spune că a invetiatu in scól'a lui Efesiu, si cá a fostu directoru in tipografi'a aceluia, unde elu a si publicatu celu ántaiu axionu in romana, si a con-

lucratu impreuna cu unu altu grecu, carele din serdarulu Panaiotu Enghirliulu, calugarindu-se devenise Monachulu Pangratie Proto-psaltulu sántei Mitropolii, la traducerea cântariloru grecesci in romanesci. Adica Petru Efesiu, Panaiotu Enghirliu si Anton Panu, s'au apucatu se traduca romanesc pe psaltiki'a grecésca. Cei doi d'ántaiu au muritu; ér Panu a continuatu oper'a inceputa si o adus'o la severs'ire.

Fructulu osteneleloru de 25 ani ale lui Panu, precum elu insulu spune in introducerea mentionata (p. XXXVII—XXXIX), se resuma in urmátorele opere musicale publicate intre anii 1841—1848.

1. Basulu theoreticu si practiculu alu musicei bisericesci, sau gramatic'a melodicá. Ea are la urma si unu programu despre modululu predarei psaltikiei in seminarulu;
2. Anastasimatiariulu indouitu, adica zabavniculu si grabniculu;
3. Irmologhionu sau catavasieriulu grabniculu;
4. Privighieriulu si Mánicatoriulu;
5. Paresimieriulu;
6. Cheruvico-Kinonicariulu;
7. Doxastariulu in doua tomuri;
8. Calofoniconulu.

Lata dar, cá Anton Panu, a indiestratu psaltiki'a romanésca cu unu cursu intregu, spre a se formá psalti perfecti in acésta arta. Panu singuru spune, că cântarile sale sunt unele simple traduceru din grecesce (d. e. Doxastariulu, dupa alu lui Dionisie Fotino), altele prelucrate sau compuse de densusu. Nu se potu tagadui meritele lui Anton Panu pe terenulu literaturu musicale bisericesci. Elu intre altele ne-a lasatu cea mai perfecta teoria sau gramatica a psaltikiei noua. Nu putemu inse se nu regretamu, că cântarile lui, nu au dulcéti'a melodiei romane, formate in Romani'a si care distinge pe cântarile lui Macarie, care sunt multu mai placute gustulu romanu, cá productulu alu simtiulu romanescu, chironomisitu dela strabuni prin multe secole. Panu in tineretiele sale a calatoritu prin Bulgari'a si Russi'a. Spiritulu seu poeticu iau placutu unele turnúri

Dsa dice că guvernul este ținut că la propunerea Barrère se opuna sau unu contra-proiectu sau amendamente, si declara că nu s'a datu inca delegatului romanu instructiuni categorice, dara fiindu că luni este a se pronuntia comisiunea europeană, trebuie că parlamentul se arate guvernului calea ce trebuie se urmedie. Dsa mai adouga, că tôte puterile fără exceptiune si fără reserva, au aderatu la propunerea Barrère si adesiunea Romaniei nu este de locu angajata. Romani'a este libera a se pronuntia cum ii va veni mai bine.

Siedinti'a se suspende pentru 5 minute, la redeschidere se da cuventulu dlui M. Cogalnicénu.

Dnu M. Cogalnicénu dice, că la acésta tribuna de unde s'au facutu atâtea fapte mari, trebuie se se declare daca suntemu unu statu liberu si daca drepturile nóstre trebuiescu respectate.

Dsa declara, că nu vine se dea unu votu de blamu guvernului, ci că in unire cu densulu se se scape tiér'a.

Dsa dice, că unde potemu, se damu, unde nu, se resistamu; cei mici, adaoga dsa, sunt totu-deauna victimele celor mari. Cestiunea Dunarei, dupa dsa, este o lupta între Russi'a si Austri'a, si datorii nóstre este se oprimu o ciocnire. Candu s'a refusat Bassarabi'a, s'a facutu acésta pentru că acelul petecu de pamentu erá o garantia a unei preponderantie.

Dsa facédu istoricul cestiunei dunarene, cistesce unu actiu din 1871 alu ministrulu austriacu Beust, din care se probédia, că Austri'a a voitu se se scuture de controlulu Europei, precum si mai multe de pesie diplomatice.

Comisiunea mixta, dice dsa, este rapirea Dunarei din manile statelor riverane. Serbi'a daca a primit-o, ea n'are de cătu 95 kilometre, pe candu Romani'a are 1400.

In cestiunile internationale, continua dsa, guvernele sunt solidare, si numai tiér'a nu este angajata până ce ea nu se pronuntia, si Camer'a este chiamata astadi a ratifica sau nu, ce s'a facutu in cestiunea dunaréna, dsa este de parere că guvernulu se stea până ce se va deslega cestiunea (ilaritate.)

Venindu la propunerea Barrère, dsa dice că Austri'a de mai multu staruia pe langa Franci'a că se intervina pe langa guvernele din Romani'a si Bulgari'a se se primésca propunerile ei. Franci'a o trimitea se se intieléga cu Angli'a mai întâiu, si are convingerea că Franci'a nu va consimti nici-odata se ne osandésca.

D. Cogalnicénu declara că mai bine de cătu propunerea Barrère primesce comisiunea mixta cu dreptulu de apelu.

Dsa terminandu declara că nu póte luá de basa a discussiunei propunerea Barrère si propune urmatórea solutiune a cestiunei:

„Romani'a a indeplinitu cu sfintenie tôte indatoririle cari i s'au prescrisu de tractatulu dela Berlin, ori cătu de impovoratóre ele au fostu.

„Camer'a deputatiloru nu póte adera, cá in

ale melodiiloru locale de pe acolo si le-au adoptatu in cântarile sale, care nu puçinu le-a abatu dela gustulu melodiei nationale romane. Elu singuru spune, că fiacare neamu are melodi'a sa proprie dupa firea limbei, a glasului si clim'a locului (introd. nota b. p. XVIII.)

Cu tôte acestea elu in aplicarea melodiei la cântare fórte multu a sacrificatu melodi'a romana celoru straine. Panu a fostu celu d'ântaiu professoru de cântarile bisericesci in seminarulu din Bucuresci până la mórtea sa. Metodulu lui de cântare s'a respânditu si a devenitu predominantu, mai alesu in Munteni'a.

Asia dar, noi asta-di in Romani'a avemu doue nuanție destulu de pronuntiate in cântarea bisericésca: una a lui Macarie, care predomina mai alesu in Moldov'a, si alta a lui Panu cu multe turnúri straine melodiei vechi romane. Acésta nuanția predomina mai alesu in Munteni'a.

In anulu 1856, episcopulu de Buzeu Filoteiu, a facutu o noua editie de cântari bisericesci, anume a edatu Anastasimatiulu si Irmologiulu. Editi'a acésta este o compilatie din cântarile lui Macarie si ale lui Panu, si anume: Anastasimatiulu intregu alu lui Macarie, éra Irmologiulu, cea mai mare parte alu lui Panu.

In anulu 1875, Oprea Dimitrescu, professorulu de cântari la seminarulu din Râmnicu, ucenicu alu lui Panu, vedédu lips'a cea mare de carti pentru predarea cântariloru, a edatu in Râmniculu-Vâlcei o mica brosiura, cá manualu de cântari, intitulata „principii elementari ai musiciei bisericesci si prescurtare din Anastasimatiulu“ in-4°, 68 de file. Carte fórte saracaciósá si defectuósá, dar din lipsa de altele mai bune, cu ea se servescu asta-di in seminarii la predarea cântariloru. Totu Oprea Dimitrescu publicasé in anulu 1873 o prescurtare din cântarile lui Panu pentru utrenie si liturghie, sub titlu de „Antologi'a musico-eclisiastica.“

(Va urmá.)

contra acestui tractatu se se lovésca suveranitatea, fia pe tiermurile Dunarei, fia pe intinderea apelor sale.

Camer'a dara, atátu cu dreptate de statu de sine statatoru, cătu si in puterea tractatulu de Paris si de Berlin, si de specialu in virtutea art. 55 alu acestui ultimulu tractatu, invita pe guvernulu in modulu celu mai categoricu, a nu adera la infintiarea propusei comisiuni mixte, sau ori carei alte autoritati permanente, sub ori ce denumire ea ar fi, avendu acestea chiamarea a esecuta regulamentele sau a supraveghia esecutarea regulamentelor, ce pentru intinderea Dunarei dela Portile de feru până la Galati, comisiunea europeană este insarcinata a le elabora.

„Cá basa la elaborarea acestoru regulamente, guvernulu se va povetui de principiile cari sunt in vigóre si pentru alte fluviuri ce percurgu mai multe state si cari cá astfelu sunt puse sub garanti'a dreptulu publicu europeanu, creatu prin Congresulu dela Paris si Berlin si anume: Art. 1. Esecutarea regulamentelor elaborate de comisiunea europeană, apartine de dreptu fiacarui statu riveranu pe tóta intinderea tiermuriloru sale si in totu percursulu apelor sale: Art. 2. fiacare statu riveranu alu Dunarei între Portile de Feru si Galati, numesce singuru pe autoritatile locale si agentii in specialu insarcinati cu mentinerea liberei navigatiuni a fluviului pentru tôte pavilónele si cu tinerea politiei administrative si judiciare pe intinderea tiermuriloru si apeloru apartinendu acestui statu; asemenea fiacare statu riveranu are singuru dreptulu de a face si da instructiuni si ordini speciale privitóre la indeplinirea deosebitelor atributiuni ale autoritatiloru locale si ale diferitiloru agenti insarcinati anume cu esecutarea regulamentelor elaborate de comisiunea europeană. Aceste instructiuni si ordini inse, nu voru potea a se abate dela cuprinderea acestoru regulamente si inca mai puçinu a le modificá.

„In ce privesce totu personalulu acestoru autoritati, nu va fi compusu si numitu de cătu de guvernulu romanu.

„Art. 3. Fiacare statu riveranu va acoperi din budgetulu seu cheltuelile reclamate de esecutarea regulamentulu elaboratu de comisiunea europeană, precum si de plat'a agentiloru insarcinati ad hoc cu acésta esecutare.

„Asemenea fiacare statu riveranu va percepe in folosulu seu amendele cu care voru fi lovite contraventiuni la regulamente, si diferitele dispositiuni de politie privitóre la navigatiunea Dunarei.

„Art. 4. Candu ambele tiermuri ale unei parti a Dunarei nu apartinu aceluasi statu, este rezervatu statelor ce posedé fiacare câte unu tiermu, de a stabili modulu aplicarei in comunu a regulamentulu in privinti'a bastimentelor in navigatiune, care percurgu Dunarea fara a se opri in porturi.“

Dlu ministru de externe respundiendu dlui Cogalnicénu, dice că nu intielege modulu dsale de a tractá acésta cestiune si declara că guvernulu nu primesce nici comisiunea mixta, nici propunerea Barrère. (Aplause.) Adaoga că guvernulu n'a asteptatu se fia sesisatu oficialu, pentru cá se spuna diferentele între cele doue combinatiuni si a datu in consecintia instructiuni ministriloru din straine-tate si citesce chiaru unele din aceste instructiuni, aprobate prin aplause repetite de dnii deputati.

Dlu Statescu aréta deosebirea care exista între cele propuse si sustinute de dlu Cogalnicénu si cele propuse si sustinute de dsa.

Dupa aceea siedinti'a se redica.

(Va urmá.)

Afaceri bisericesci.*)

Selagiu lun'a lui Maiu 1882.

Scirea, că pre a trei'a di de Rosalie s'a conchiamatu la Blasiu sinodu séu dupa numirea oficiósá conciliu provincialu, a implutu de bucuria pre credintiosii gr-cat. din aceste parti. In acestu actu alu prea bunulu nostru metropolitu vedemu unu faru luminatoriu, destinat in acestu tempu viforosu a conduce la mantuintia naiea multu aruncata a bisericéi romane gr-cat.; privim in dinsulu aurora multu dorita a vietiei constitutionalis bisericesci. Scirea latindu-se cu rapediunea electricitatiei se intréba toti cu óre-sicare ingrigire: Óre in acésta óra snprema pentru biseric'a romana gr-cat. capii nostri bisericesci si reprezentantii

*) In lipsa de o fóia bisericésca a bisericéi romanesci gr-catholice deschidemu colónele nóstre acestui articlu esitu din pén'a unui membru alu bisericéi ce pre cătu aflamu, este bine informatu despre relatiunile actuali ale aceleia.

clerului nu voru ignorá, cá singuru constitutionalismulu moderatu ne póte scapá biseric'a si scól'a de a numai fi de batujocura altei confessiuni, de a existe séu vegetá din grati'a altei confessiuni, care din di ce merge, condusa totu mai multu de fanatismu nationalu, ne-a redusu si ne reduce la nula tôte institutiunile bisericesci, ne face illusoria esistenti'a nóstre bisericésca.

De aceste ingrigiri prea juste impinsa preotímea si mireni dela noi in Selagiu, cătu si scumpii nostri vecini satmareni din dieces'a Gherleisia Oradei, sub conducerea braviloru protopopi se aduna in sinodu, din cari se facu representatiuni cátra metropolitu si episcopi pentru introducerea constitutionalismulu in biserică. Credemu că capii nostri bisericesci si conciliulu provincialu nu voru ignora espress'a dorintia generala a clerului si a poporului, suntemu convinsi, că voru luá in meritata consideratiune vocea poporului, si abstractiune facédu dela unele temeri nefundate, nu voru intardia a da elementulu de viéti'a bisericéi, adeca constitutionalismulu, sinodalitatea, suscepu si pre mireni in cadrulu aceleia.

Nu voiu a stá in dispute cu acei miopi, cari contrari constitutionalismulu bisericescu cu istori'a in man'a voru se documentedie, că in biseric'a nóstre n'au esistatu sínóde mixte. Fire-ar' adeverulu in partea loru, fire-ar' fostu „mireni osenditi se taca in biserică“; fire-ar' domnitu absolutismulu rigorosu, ce si de presinte se manifesta in unele diecese: tempii s'au schimbatu, si daca sunt adeverati fii ai bisericéi, daca le jace la ánima prosperarea si esistenti'a bisericéi romane gr-cat., si ei trebe se recunósca, că avemu se rupemu cu trecutul, că in anarchi'a presenta nu mai potemu vietui, trebuie se recunósca, că numai cu ordonantie, deliberate, cu unu corpu administrativu, din care nici unui membru nu este cercuserisu dreptulu, detorintiele si sfera de activitate, nu se mai póte guverna o biserică. Trebuie se simtia, că o societate morala, cum e si biseric'a, in care nu domnescu legi precise, obligatorie, scutitóre egalu pentru toti, ci membrii ei sunt supusi arbitriului, bunei séu releivointie a unui omu, nu póte contá la viéti'a durabila.

Asta e caus'a, că la preotii nostri insocitu de saracire se incuiba totu mai tare servilismulu depositoriu pentru acestu statu. De aci resare confusiune generale, ce se manifestédia in diferitii rami ai administratiunei unoru diecese, ast'a e sorgintea decadintiei universali a bisericéi, a averiloru bisericesci, a moralitatii. Asta causédia indiferentismulu mireniloru inteliginti fačia de cauzele bisericesci, cá-ci nu voru a ocupá terenu de activitate, unde nescutiti prin lege positiva, drepturile loru sunt séu potu fi disputate la totu pasulu; unde activitatea loru e precaria, pendentá dela bunavinti'a unora séu altora. Si care sunt urmarile triste?

Inteliginti'a e silita se cedeie locu unoru elemente semidocte, cari conduse de interese egoistice séu reu pricepute, explotédia impregiarile in detrimentulu bisericéi, alu scólei si alu preotimei. E necesitate suprema dar, cá preoti si mireni dandu man'a cá frati, se se apuce de lucru; fia-care are terenu destulu de largu pentru activitate. Ocupe 'lu si toti in contielegere se rivalisedie, nu in certe seci; ci in lucrare spre a radica Sionulu romanu.

Inteliginti'a romana nu voiesce radicalismu in biserică; tine contu de impregiarari si greutati cu cari avemu a ne luptá. Scimu se ne moderamu; si se ne créda capii nostri bisericesci, că dandunise ocaziune, dinsi inca se voru mirá de moderatiunea si sprijinulu efficace, ce acea inteligintia ar dovedi la casulu candu, precum speramu, in scurtu tempu i se voru deschide portile constitutionalismulu bisericescu.

Deci prelatii nostri punendu de o parte ori ce temeri nefundate, cu incredere se ne invite la activitate si 'i asecuramu, că acelei increderi vomu responde prin incredere si laboriositate onesta.

Speranti'a nóstre e că, dupace insusi metropolitulu si doui episcopi sufragani sunt cunoscuti cá amici dechiarati ai constitutionalismulu bisericescu, pre alu treile episcopi inca l'a potutu invetiá amaru esperinti'a, că cu absolutismulu seu nu póte reusi, ci si-compromite si cele mai bune intentiuni. Nu dubitamu că reprezentantii clerului cari cunosc din esperientia neajunsele si periculu ce amenintia in acésta epoca biseric'a, clerulu si poporulu, voru accentuá in conciliulu provincialu nescessitatea imperativa a introducerei sinodalitatii, si conciliulu provincialu nu va esitá alu decretá cá eflu alu vointiei generalie a credintiosiloru, ceea

ce credu că se va și manifesta în numeroase adrese înaintate la conciliu, că necesitate supremă, pentru a ne scăpa de apunere scumpă noastră biserică și pe fiică ei scóla. C.

Ungaria.

— Budapesta. Desbaterile în cameră de deputaților Ungariei sunt așa de lungi, în câtu și lectorii cei mai flegmatici își perdu pacientia și nu le potu citi până în capetu. Cei mai mulți oratori au nespunsă mancarime de a insira câte în iad și pamentu, repetu necurmatu cele dese și preacunoscutu înainte cu doi trei și cu 7 ani mai înainte. Asia se întempla cu proiectulu tarifei de vamă, asia și la votarea miliónelorú prospete pentru pacificarea Hertiegovinei și Bosniei. Deputatul Kossuthianu Albert Németh află cu cale se numere câteva abusuri, nelegiuri, favoruri, pe care le-ar fi comisu ministrulu Coloman Tisza, pentru ómeni din partidă gubernamentală, la care tóte inse „Pesti Napló“ reflectă, că Németh s'a ostenitu cu totulú indiesertu, că-ci asia cere sistemă actuală, și elu a descoperitu numai câte-unu abusu dintru o miie. S'au mai scosu la lumina nenumerate misieli de aceea în fiacare anu și multe neasemenatu mai gróse decâtu cele inserati de A. Németh, ele inse au intratu pe o urechia și au esitu pe cealaltă. Deputatul serbu dr. Politu a vorbitu multu în cestiunea bosniaca și serbésca, spunendu unguiloru multe adevăruri, care inse s'au lipitu cá nuc'a în parete. Se ésa armată austro-ungurésca din Bosni'a, se lase pe Serbimea din trianghiulu illiricu în pace cá se se póta uni și consolida cu totii într'unu singuru statu și atunci ei voru fi cei mai buni amici ai unguiloru dicea Polit.

Professorulu Desideriu Szilágyi renumitu oratoru, a vorbitu 2 óre asupra politicei de ocupatiune, aratandu că aceea fu o cursă periculósa și că mai curendu sau mai tardiu armată austro-ungurésca trebuie se ésa din Bosni'a.

Intre acestea scirile din provinciile revoltate sunt totu cá cele mai de înainte, ciocniri necurmate și spitale imparate.

Postă de eri ne mai adaose una fórté rea din Seraievo. În acea capitală tifus și alte bóle spurcate decimédia pe locuitori. Intracea sambata nóptea vreo 200 de insurgenti ajunsi până la Seraievo se încercara se scótia din prinsori pe o multime de camaradi de ai lorú închisi acolo. Au fostu respinsi cu versare de sange.

În faică acestei situatiuni nu este nici-o mirare, dacă în Vien'a și Budapesta de 3 septemani încóce se tinura meru conferentie ministeriali, din care câteva sub presidiulu Maiestatiei Sale.

— Din caúsă jidoviloru cari esu neincetatu din Russi'a, spiritele locuitoriloru se turbura totu mai tare. În Vien'a deputatul Schónerer cunoscutu de omu fórté energiosu, presentă camerei doue petituni ale locuitoriloru, în care se cere cu temeiuri tari, cá gubernulu se nu mai sufere nici-o invasiune nouă de evrei, că-ci chiaru în capitală numerulu evreiloru de 20 de ani încóce s'a întreitu asia, în câtu capitală începú a se jidovi.

În Ungari'a la Nemet-Hidas din comitatulu Bereg s'au comisu contra evreiloru escesse imitate dupa cele muscalesci. Acea comună rurală fusese una din cele mai bune și mai avute, éra de candu s'au incubatu acolo jidovii, locuitorii ei au saracitu cu totulú.

Asia spune „Függetlenség“, că dilele trecute scolandu-se locuitorii într'o nópte între strigate: „Afară cu jidovii! Mórte jidoviloru;“ navalira asupra casei unui evreu și o risipira până la pamentu; famili'a scapă abia cu mare greutate de unu macelu barbaru. Derogatori'a locală nu a fostu în stare (ori nu a voitu?) se impedece reulu.

— Jidovii goniti din Russi'a venindu spre Galiti'a nu mai potú intra decâtu numai pe la Brody, orasielu mai multu jidovescu, unde se spune că până înainte cu o septemana ajunsera preste siepte mii de jidovi fugari intro stare ne mai vediuta. De acolo se înaintédia pe fiacare di cu sutele la Hamburg spre a'i trece în Americ'a.

Jidoviloru le strica preste totu nespunsă obraznicia innascută firei și caracterului lorú. Se vede că acésta însusire a lorú este nutrită și înradacinată prin credinti'a religiósă, că ei singuri din tóta omenimea sunt poporulu celu alesu alu lui Ddieu, éra alte popóra destinate numai cá se

fia sierbii supusi ai lorú. În 1 Maiu se întempla și în Brody batalie formală între jidovi și soldati, din caúsă unei certe escate în piatia între unu jidovu și unu soldatu, unde acesta trase celuia o palma, éra jidovulu în locu se'lu arate la comandă companiei, taiă nasulu soldatului cu unu cutitu, 18 jidovi greu raniti și 2 morti remasera pe locu, multime de mobile sfarmate și distruse.

Romania.

Comisiunea européna își începú lucrările sale în 3/15 Maiu la Galati. Într'aceea „Telegrafulu“ din Bucuresci de Joi 6/18 aduce o scire frapantă, pe care o reproducem sub tóta rezervă, adeca: „Informatiunile de a séra. Aflamú că ar fi sositu în momentulú acesta o depesă delă Galati, care anuntia că delegatii poteriloru europene întruniti acolo în comisiunea dunaréna, aru fi respinsu propunerea Barrère. Asteptamú amenunte.“

Mare desamagire ar fi acésta pentru pressă austro-ungurésca. Nu va trece inse multu și se va afla starea cea adevérată a lucrului. În totu casulu se póte lua cá lucru certu, că dacă cabinetele europene nu voiescu se provóce înadinsu, mai curendu sau mai tardiu, resboiu cruntu din caúsă corabierei pe Dunare, în casulu celu mai reu pentru Romanii'a, acea propunere Barrère va trebui se sufere schimbări essentiali; inse și asia ea va lasa unu ghimpe torturatoriú nu numai în spiritele locuitoriloru Romaniei, ci în tóta peninsulă Balcaniloru, la bulgari și la serbi, cu alte cuvente, ea va nutri sentimentele de resbunare.

† Celu din urma din cei patru frati Gólesci, adeca Radu, a încetatu din viétia la Bucuresci, în urm'a unui morbu indelungatu, în etate de ani 65. Fii prea demni ai marelui proprietariú și mai mare patriotu Constantinu (Dinu) Gólescu și Zoe soçi'a sa, numita cu totu dreptulu mam'a Grachiloru Romaniei, ei toti s'au mutatu din acésta vale a plangeriloru fără nici-unu descendentu din cópselle lorú. Dara apoi cine'i jalesce? În fruntea necrologului vedemú numele respectabili de nepoti și rudenií din familiile Racovitia, Grant, Davila, Trasnea.

Numai atátia? Oh nu, ci miriadele romaniloru din generatiunea betrana, câtú sciu și cunoseu ce au sacrificatu famili'a Gólescu, parintií și fii, avere, sciintia, sanetate și viétia pentru regenerarea și independenti'a patriei și a natiunei. În câtu pentru generatiunea modernă, se ne însemnamú cuvente diariului „Romanulu“ din acea di:

„Juni romani! Gólescii s'au dusu dupace si-au implinitu datori'a. Ei s'au dusu fără fii. Fiacare din voi și toti împreuna sunteti mostenitorii lorú. *Bagati de sama*, cá acésta mostenire este atátu de mare, pe câtú este frumósa și nobilă.“

Din strainatate.

În Irlandi'a gubernulu a pusú premiú de 10 mii libre sterline (100 mii fl. v. a.) pentru cei carii voru descoperi și prinde pe asasinii lui Cavendish și Bourke, dara până alaltaeri n'au datu nimeni în urm'a lorú. Conspiratorií în locu se se spaimante de legea martială, cu mai multă infuriare lucrédia contra Angliei, și se spune cá lucru siguru, cá au adoptatu și ei tóte mesurile nihilistiloru din Russi'a, între care cea mai turbata este, cá se omóre pe toti functionarii de nationalitate englesă din Irlandi'a.

Din Russi'a se adevérédia scirea, cá imperatulu a destinatu 10 milióne ruble de argintu pentru fortificarea Varsaviiei, cum și a catorva cetati de cátra Galiti'a, sau adeca dreptu vorbindu, de cátra Ungari'a.

Jidovii esu meru din Russi'a; până în 15 erau la Brody preste 10 mii, spre a trece la Americ'a.

Din Egiptu avemú în dilele din urma sciri cu totulú contradicatórie, de pace și nepace. Unu lucru stă: O flotta de 12 corabii, 7 angle, 5 francesé a plecatu la Alexandri'a.

Crimă delă Marisielu.

Frumosu nume își castigase în anulu 1849 comună Marisielu, împreuna cu loculu numitu la „Fontanele“; venira inse în a. 1881 câteva ómeni blastemati, argati ai Satanií, cá se patedie acelu nume bunu prin fapte

criminali din cele mai spurcate, éra ei și familiile lorú pe langa robii în care suspina, se fia și inferati cá hoti și ucigasi.

Istori'a acestui procesu monstruosu e fórté lungă; noi ne vomu încerca se o stringemú în cuvente câtú se póte mai puține.

Joanu Dobra supranumitu Harhula, pre candu se află în prinsórea delă Campeni pentru crimă de jafuirea unei femei, facuse cunoscentia cu unu altu arestantu anume Tódorú Lazarú supranumitu Jóca-bine. Dupace au scapatu ambii din prinsóre, T. L. Jóca-bine vorbindu mai de multeori cu J. D. Harhula, se invoira ambii cá se'si mai caute soçi și se calce pe Teodorú Stanu primariú (jude) în Marisielu, la care Jóca-bine trecéndu delă Clusiu pe la elu, ar fi vediutu cá are bani multi. Joanu Dobra Harhula se invoí.

Ací premittemú cá în parentese, cá Tódorú Stanu trecea în acelu tinutu nu numai de omu bogatu, dara și de usurariú; cá omu cu stare, avea pismasi, precum se întempla de comunu, cá usurariú (dacă va fi fostu cumva), își castigase resbunatori.

Joanu Dobra H. luă langa sine pe Teodorú Dobra lui Joanu, pe ginere-seu Nicolae Vulturariú, pe altu june Petru Lazarú, cu care era se'si cunune pe alta fiica a sa, apoi pe Tódorú Lazarú Stupu, care luă și pe nevasta-sa cu sine, pe Petru Avramú Durusca și Joanu Pasca Zapisca. Teodorú Lazarú-Jóca-bine castigase pe acestia: Joanu Stanu Petranu, Ilie Lazarú Tulacu, Petru Lazarú Tulacu, Joanu Boc Caputu, Dumitru Cúlda Hanca, Joanu Avramú, Tódorú Lazarú Stupulesiú, Petru Natalea alu Gii, Andreiu Avramú Durusca, Joanu Boc Tiapu, care mai invită la hotia pe Michailu Bota Bociocu, Petritiú Boc, la care mai fu chiamatu și Joanu Stanu Cada.

Bandă de hoti compusa din cei numiti acilea, adunandu-se o parte din ei mai ántaiu la J. Dobra Harhula, în sér'a din 6 Septembrie 1881, dupace venira și cei din Lepu și Crisianií, ajunsera în acea nópte preste muntii Albacului la loculu „Vêrvu“, unde dormira. De ací nu mai mersera nici împreuna nici calare, ci ascultandu la comandă lui Harhula, cá se nu bata la ochi multimea lorú, se despartira, éra caii lasati se pasca în grijá lui P. Lazarú și a nevastei lui Tódorú Lazarú Stupu. Banditií întruniti în 7 Sept. deminétia ajunsesera în pisculu muntelui Petreas'a. Aflandu'i padurarii Stefanu Szebeni și Georgie Onetiú, curendu s'au impacatu cu ei din caúsă pascutului caliloru, apoi în acea di sér'a dormira cu totii la unu locu. În 8 Septembrie plecara înainte pe „Dupa-Vêrvu“ și dupa unele aventuri ajunsera la „Fóntanele“, unde au asteptatu pe spionii trimisi la Marisielu, cá se védia nu cumva sunt gendarmi sau alti óspeti la primariulu Tódorú Stanu. Într'aceea Joanu Dobra Harhula propuse bandei, cá dupace s'au decisu cá se calce casă primariului, ei se'lu și omóre, cá-ci de va remanea în viétia, nu va pausa, până nu'i va descoperi. Ceilalti inse au respinsu acésta propunere dicéndu, cá dacă voru omori omu, au se ajunga si ei spendiurati; deci dacă numai se póte, se nu omóre pe Tódorú Stanu, ci numai se faca cá se nu se póta apara.

Calcarea casei. Ajunsi aprópe de Marisielu sér'a, dupace spionara tóta împregiurimea, luandu positiune în partea bisericei delă Marisielu între bradetu, Harhula impartí bandă; pe crisianií puse înainte, dupa ei pe lepusieni și apoi pe lesesieni. Întrandu cu totii în curtea primariului, la latratulu caniloru esindu sierbitórea Pelaghi'a Purcelu, îi întrebă ce cauta, ei inse o împinsera în casa și cu ea intrara dintr'odata 5 insi, éra alu 6-lea fu Harhula; ceilalti au remasu pe afara de paza, dupa cum le comandase acesta. Toti erau mangiti pe faică cu carbune. Primariulu siedeá la cina cu unu cancelistu anume Ladislau Deleanu. La „Buna sér'a“ banditiloru, primariulu sculandu-se rapede și injurandu'i întreba: „Ce ve trebuie?“ totu-odata apucandu o sticla cu vinu o sparge de capulu lui Joanu Boc Tiapu, ilu si ia de peptu si'lu trantesce de pamentu. Atunci Joanu Stanu Cada intiépa pe primariú cu lancea, Michailu Bota ilu tóca în capu cu puscă; éra Joanu Bocu îi sfarmă peptulu și cóstele calcandu pe elu, Petru Lazarú îi luă chiale wertheimiane, trantira și pe bietulu Deleanu și legara pe toti ai casei, apoi îi si batura si'i coperira cu străie. Pe nevastă primariului batuta, întiepata și cu lancea de Nicolau Vulturariú, o silira se'i duca la cassa și se le ajute a o deshide. Au luatú toti banii; de cassariú au facutu pe Joanu Stanciú Cada; éra Joanu Bocu adunandu tóte obligatiunile si contractele le-au aruncatu în focu dicéndu, cá cu acésta isi facu pomana. Dupa aceea au spoliatu casă și de alte lucruri, slanini, siunci, unturi, puscii, pistóle etc. Dupace au batutu din nou pe femeia si pe unu omu care dormise în podu si au incuiatu usile pe ei, s'au intorsu la „Fóntanele“, unde au popositu; de acolo la Petrés'a, unde au impartitu banii și alte obiecte rapite, în suma cá de 6000 fl. v. a.

Intre acestea primariulu Tódorú Stanu în urmarea batailoru și tortureloru suferite, în 13 Septembrie 1881 si-a datú sufletulu; éra femeia lui a suferitu trei septemani dorerile batailoru barbare, în care timpu nu a fostu în stare se lucre nimicu.

Descoperirea. Hotii au luatú tóte mesurile la câte le-au ajutatú mintea lorú cea stricata, cá crimele lorú se nu se póta descoperi. Chiaru calulu luatú din grașdulu primariului cá se încarce pe elu obiectele rapite, mai apoi l'au inpuscatu și i'au vendutu pielea la argasitoriulu Georgie Miclea. Într'aceea indată ce a venitu scirea la tribunalulu din Clusiu, unu judecatoriú de instructiune insocitu de gendarmi a și plecatu în muntii cá se dea în urm'a hotiloru. Dupace a luatú tóte informatiunile possibili în Marisielu, judele investigă în susu si în diosu câteva dile, s'a intorsu inse fără nici-unu rezultat. Óficiariulu de gendarmi înmultindu patrolele a facutu totu ce a sciutu, cá dóra va dá în urm'a criminaliloru, dara nici acesta nu a reusitu la nimicu.

In cursulu dileloru scirea fãrãdelegei petrunsesse prin tôte numeroasele comune muntene pãna susu in Zarandu si pãna pe la Dev'a. De aci inainte damu in raporturi preste o scire ce face bine sufletelor curate. Primariulu din comun'a romanãscã Scarisiãra un puritanu cum ii dice diariulu din Clusiu, incaruntitu in fapte oneste, aflandu despre cele intemperate la Marisielu, si de alta parte spunendui-se cã unu omu din comuna, adeca junele Todoru Lazaru, pe care Harhula ilu alese de ginere alu seu, ar avea bani de argintu si alte feliori de monete, sub pretestu de a incasã contributiunea ambã din casa in casa, intrebandu inse cu tactu si discretiune de starea materiala a ómeniloru. Nici asia nu a esitu nimicu la lumina. Primariulu inse mai cercã o stratagema, cã-cu trimise intru ascunsu pe unu bunu amicu alu seu la junele T. Lazaru, cã se'lu spãrie sioptindui, cã primari'a are se le calce locuinti'a, spre a visitã tôte anghiuetele; deci daca are note (bilete de banca) mai mari, se le ascunda bine, sau se i le dea lui spre pastrare. Stratagem'a reusi, cã-cu junele hotiu scóse la lumina bilete de cãte 100 fl. Aflandu primariulu Scarisiãrei, chiamã la momentu pe tatalu lui Todoru cã se'i comunice secretulu. Atunci betranulu Lazaru apucã de scurtu si aspru pe fiu-seu, care in fine marturisí cã si elu participase la hoti'a dela Marisielu. Dupa acestea tata-seu se întorse dreptu la primariu si denuntiã pe fiu-seu de hotiu, dupa care si fu datu in manile gendarmiloru, cãtra cari apoi junele Lazaru a descoperitu si numitu pe toti ceilalti complici. Din acea óra gendarmiloru le fu usioru a prinde pe toti complicii, a'i duce in arestu si a face raportu. Totusi unii au cercatu se si scape, cu care ocaziune Harhula fu inpuscata asia, cã glontiu lu trecu prin gura si i rupse o parte din limba. — Cãte exemple veti mai afla in vietãi unui poporu, cã se semene cu fapt'a severa, dara strictu morala a lui Lazaru tatalu lui Todoru?

Calcarea casei preotiloru din Carpenisiu. Acãsta hotã se intempele inca la 6 Novembre 1880 nóptea pe la 11 óre; dara dupace s'a descoperitu tardiu, ea ajunse la pertractare finala totu numai in 8 si 9 Maiu a. c.; de aceea o atingemu acilea pe scurtu. Joanu Dobra Harhula inuoiu cu Vasilie Goia, Petru Goia si Joanu Bota Ciurlicu, cã se jafuãca pe Moise Monovicu parochulu din Carpenisiu, a carui sierbitóre Salvina erã intielãsa cu ei, mai luã langa sine pe fiu-seu, pe nevast'a acestuia si pe alti doi anume Todoru Vaida si Joanu Culda Ciurlicu si Petru Goia au remasu pe din afãra temendu-se cã parochulu ii va cunósce, Vasilie Goia luase si unu pistolu cu sine. Toti se innegrira la faciã cu pulbere de pusca. Ajunsi in coridorulu casei aprinsera o faciã; intr'aceea aprinse si sierbitóre lumina in casa.

Vas. Goia intra in casa cu „Buna sér'a.“ Preotulu betranu se culcase, celu teneru Dimitrie Monovicu siede pe unu scaunu, dara sculanduse i intrebã: „Cine sunteti?“ „Ómeni buni!“ atunci inse hotiulu Goia a si apucatu pe preotu de gũtu, lupt'a se si incepu; Goia luandu pe preotu de peptu ilu si tocã in capu cu pistolulu, in cãtu ilu porní sãngele, apoi ajutatu de Todoru Vaida ii legara manile la spate si trantindu'lu la pamentu ii pusera in capu unu straiu ce le dete Salvina. Totu asia coperira si pe preotulu betranu. In acelea momente Salvina luandu chiaile dela camera o deschise dicũdu hotiloru: cautati bine preste totu, luati si cãr'a cu voi, cã si in aceea potu se fia bani ascunsi. Hotii dupace au luatut totu ce au aflatu, s'au intorsu in casa, unde au legatu si pe sierbitóre, insejusiuru, numai cã se se crãda cã ea nu ar fi sciutu nimicu de planulu hotiloru.

Dupa departarea banditoru preotulu tineru s'a descurcatu cu mare greutate din legaturu, apoi a trimisu indata pe sierbitóre la primariulu care siede distantia de 1/4 de óra. S'a dusu blastemat'a si a spusu, dara pentru atunci a fostu prea tardiu. Daun'a preotiloru s'a pretiuitu la 1436 fl. v. a. (Va urmã.)

Critic'a criticeii.

(Urmare si fine.)

Se mai continuamu puçinu cu acestu syllabus seu lista de peccate ce le imputu parintelui Floru. De ce s'a servitu cu vorb'a discordantu?

In adeveru, angelic'a si sacerdotal'a sa pietate n'ar fi trebuitu nici chiaru se pronuntie, necum se scrie acãsta blastemata si infernala vorba; déru rogu-te, d-niata, d-le criticu, care discordedi in raportu cu santi'a sa, fiindu-cã critici, fiindu-cã divergedi, cum ai dice mai bine, mai pe romanescã de cãtu discordantu?

Te provocu se ne dai altu terminu mai *nemeritu*, mai *justu*, mai *corectu*.

Despre *dominantu*, nu mai dicu nimicu, fiindu siguru cã daca ai pusu si pe *dominantu* in list'a peccatoru, ai facutu numai cã se mustri pentru unu defectu moralu pre unu membru alu clerului care prea manifesta multa dorintia de a *domina*; éru nici-de-cum, cã fiindu vorb'a de *domnia-ta*, séu de noi, ai afla de cuvintia se dici: *jupãnelnicu* séu *stapãnelnicu*.

Cãtu pentru *concentratu*, eu unulu, suntu silitu se tacu.

Vorb'a énsa-si calificata cã crima contra parintelui Floru, s'a decisu a se resbuna singura; ea iti dice: d-le Xenopolos, fiu siguru cã indata ce nu vei mai fi *descentratu* séu *escentratu*, nu vei afla altu repausu, de cãtu revenindu la mine si numindu-te *concentratu*.

Aru fi crediutu cine-va, cã cu aceste observatiuni critice din parte-ne putemu fini acãsta critica a criticeii. Ense ce se facemu?

List'a peccatoru imputate parintelui Floru este mare si lunga, de si critic'a in sine fórte scurta, si ast-felu suntemu nevoiti a mai continua inca cu revist'a ei.

Cum a cutediatu autorulu romanu se dica: o, „*putere infinita*“, in loculu de: o, *putere nesfirsita*?

„Nu scie sãnti'a sa, adaoga criticulu, cã pe *romanesco* se dice *nesfirsitu*, éra nu *infinitu*!“

Dara aci permite-mi, onorabile romanisatoru (pretinsu) alu limbei, a-ti spãne verde si pe *romanesco*: cã nu parintele Floru, ci *domnia-ta* nu cunosci, si póte nu intielegi, adeveratulu sensu alu vorbei *infinitu*, daca voiesci a o inlocui ori-unde si ori-cãndu cu vorb'a *nesfirsitu*.

Apoi totu *norodulu* domniei-tale scie, cã *nesfirsitu* va se dica *neteterminatu*, *neispravitu*, *neindeplinitu* (fr. non achevé); se dice: a lasatu lucrulu ori tréb'a *nesfirsita* si s'a dusu, n'a *sfirsitu* ceea-ce incepuse, etc. pe candu *infinitu*, va se dica: fãra margini, fãra tiermuri, fãra limite, fãra hotare, cã se me intielegi mai lesne.

A voi deci se substitui *nesfirsitulu infinitulu*, este a face si o confusiune de terminu, si o amestecatura de idei. Se damu acuma cuvẽntulu si distinsulu parinte Floru, cã-cu voiesce si cuviosi'a sa, a'si face micile si innocentele sale observatiuni asupra asprei si pretentiosei critice.

Éca ce dice in trãcatu parintele Floru:

Bine, domnulu meu Xenopol, tocmai *domnia-ta* te gasisi se ne dai lectiuni de limb'a si ortografi'a romana, *domnia-ta*, care scrii *silinti* in locu de *silintie*, etc.

Domnia-ta care dici *graiulu*, vorba slavona séu celu puçinu contestata si ne-usitata de poporu, in locu de *dulcea limba* séu limpedele viersu.

Domnia-ta, care aci dici *pilde* si éra *pilde* si aci *exemplu* si *exemple*?

Dara daca dici *pilda* in locu de *exemplu*, cum vei dice óre in locu de *exemplaru* si *exemplaritate*? — *pildavnicu* si *pildavnicia*, nu este asia?

Mai dici inca: *harulu* ce i-s'a *incredintiatu*. Pare cã nu scii din limb'a grecãsa cã *harulu*, insemnãia *darulu* séu *gratia* si grati'a séu darulu nu se *incredintie* cã *functiunea*, cã *missiunea*, ci se acorda, se daruesce, se concede de cãtre celu de susu, neaparatu.

Domnia-ta care aci scrii sãntu si sãnti'a sa, si apoi indata *sfintu* si *sfintia sa* si chiaru *sfintia sa însesi* in locu *sãntia sa énsa-si*.

Domnia-ta, care aci dici, pe *romanesco*, poporu si *poporanu*, si apoi, dupa cãte-va linii dici: *norodu*, totu pe *romanesco*? nu este asia?

Nu cum-va ai mai voi *astadi* se *norodesci* poporulu?

Dar atunci, rogu-te, fi consecinte si daca dici o data *norodu* in locu de *poporu* séu *populu*, in locu de *popularu*, diceti *norodnicu*, in locu de *popularitate*, *norodnicia*, si in locu de *poporanu* *norodelnicu*.

Téma-mi este cã nu cum-va parintele Floru, dupa tôte acestea si altele mai multe pe care le trece cu vederea, se nu-ti strige cu o voce indignata, séu cu unu *glasu rasvratitu*:

„*Medice cura te ipsum*“ ceea ce s'ar putea traduce séu *talmaci* pe *romanesco*: dascale (invetiatorule) invãtia mai antãiu carte *romanãscã*, si apoi vino se-mi dai lectiuni, dupa *domnia-ta*, *matima* séu *ucenia*. In fine, parintele Floru termina chiaru asia: Si acum d-le Xenopol, fiindu cã suntemu la *finitu*, adica *sfirsitu*, *permite-mi* séu *ingaduesca me* se-ti dau si eu subsemnatulu (subtiscalitul) unu consiliu (o povatia) si chiaru o *dojana* (mustrare) si se-ti dicu, pe *curatu romanesco*: domnulu meu, afla si tãne minte bine, cã eu care am onóre a scrie aceste linii si toti cãti ne scimu si ne credemu cã suntemu romani, ne tinemu si ne vomu tãnea pururea de acãsta sãnta si adeverata maxima „*limb'a si nationalitatea sunt identice*“ si prin urmare, nici o-data, dar nici o-data, nu o vomu desparti pe una de alta, si nu vomu crede nici o-data cã acela este romanu, care sustãne si propaga in limb'a (nationalitatea) romana elementele straine, semnele si urmele triste si rusinóse ale timpiloru de decadentia si de ignorantia barbara-straina. Alu doilea mai adu-ti inca a minte si nu uita nici o-data: cã limb'a si nationalitatea romana fiindu inca dela nemuritorii Lazar si Eliade intrate in epoc'a reinvierii si regenerarii, nu *Strainescii*, nici *Cihacii*, nici *Draganii*, nici *Slavicii*, nici *Lampricii* voru putea vr'odata s'o abata din calea ei de renascere, de progresu si de cultura, nici se-idea o directiune alt'a, de cãtu aceea trasa de geniulu ei romanu, classicu si frumosu, fia aceea chiaru o *noua directiune*.

Dupe noi, (in parentesu) cãtu mai *noua*, atãtu mai *prósta*.

Alu treilea, si in fine, adu-ti aminte, séu mai bine, aduceti-ve aminte, d-loru X. Y. Z. si *tutti quanti*, cã poporulu romanu, supranumitu odinióra de ai d-vóstra „*norodulu Valachii*“ candu a suferitu unu asia de lungu martiriu, versãndu cu atãta profusiune sãngele seu chiaru, pentru a se emancipa si a se libera de totu ce era si este jugu asupra *corpului* si sufletului seu, n'a intielesu si nu intielege a deveni Rege, si in acelasi timp, a conserva *Kraicurile* si *Kraidonile* vagabondiloru straini; nici a 'si cuceri sãnt'a si mãntuitorã *Libertate* si, in acelasi timp a mai cohetã cu *Slobozenia* si *Slobozii* de ieri séu de astadi . . . nici a lua si a purta cu mãndria stindardulu progresului si alu civilizatiunii in Oriente si in acelasi timp, a mai tiné pe *trupulu* seu *hainele* si *sdrãntiele* *murdare* si *caraghioase* ale *sioitariloru* si *tzircovniciloru* din *vãcurile robiei*; ci a intielesu a-si investi in acelasi timpu nobilulu seu *corpu* cu vestmintele trabune si curate ale nobilei sale origini, asia cum se cade si se cuvine acellora cari sciu: cine au fostu, cine sunt, si cine voru fi. Finitu, éra nu *sfirsitu*.

G. Oltenescu.

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Subscriii cu ànima infrãnta de durere anuncia prin acãsta tuturor consãngeniloru, amiciloru si cunoscutiloru prea trist'a scire despre tre-

ceera la cele eterne a prea iubitului loru tata, mosiu, socru si cumnatu

Dimitrie Russu,

c. r. maioru de gendarmerie in retragere, posessoru alu Crucei de merite militare cu decoratiunea de resbelu, alu Medaliei de argintu pentru virtute cl. I, alu Medaliei de resbelu si alu Semnului de serviciu de oficiaru, repausatu in domnulu luni la 15 Maiu a. c. la órele 6 1/2 séra, in etate de 59 ani.

Remasitiile pamentene ale scumpului decedatu s'au astrucatu dupa ritulu orientalu, Mercuri la 17 ale curentei, órele 3 d. a. in cimiteriulu militariu din locu.

Sibiiu, 16 Maiu 1882.

Elisabet'a Popp nasc. Russu, fiica. Dr. Stefanu Popp, fisic-comitatensu in Fagarasiu, ginere. Elen'a si Virgilu, nepoti. Nicolae Anthon, c. r. capitanu. Teodoru Anthon, cumnati. Mari'a Anthon, cumnata.

— (Multiamita publica.) Pentru numerós'a participare la conductulu scumpului nostru decedatu „Dimitrie Russu maioru in pensiuine“ esprimamu tuturor multiamita cordiala.

Sibiiu 18 Maiu 1882.

Trist'a familia.

Dela Ministeriulu Financeloru in Bucuresci.

Directiunea Vamiloru, Timbrului si Inregistrarei.

In diu'a de **31 Maiu c. v.** la ór'a 3 dupa amiadi se va tãnea

Licitatiune

prin oferte sigilate, in localulu acestui Ministeriu si la Cassieri'a Generala a judetului Rãmnicu-Vãlcei, pentru a se da in intreprindere cladirea unui localu de vama la punctulu Riu-Vadului, in apropiere de trecatóreã Caineni din judetulu Rãmnicu-Vãlcei.

Pretiuulu dela care se póte oferta, va fi maximum dela acelu prevediutu in devisulu acestei cladiri.

Planulu, devisulu si caietulu de conditiuni se potu vedea in tôte dilele de lucru, dela órele 2—5 dupa amiadi la Directiunea Vamiloru si la Cassieri'a Generala a judetului Rãmnicu-Vãlcei.

Doritorii de a lua parte la licitatiune, spre a potea fi admisi, trebuie se depuna, in bani sau efecte publice garantate de statu, o garantia de 10% din pretiuulu prevediutu in devisu.

Pentru Ministru
D. Protopopescu.

(85) 3

Subscriulu a deschisu

Cancelaria advocatiale

in **S. Sebesiu**, ce prin acãsta se aduce la cunoscintia onoratului publicu.

Joachimu Fulea,
advocatu.

(85) 1—3

Bibliografia.

La librari'a W. Krafft in Sibiiu si la librari'a Nic. J. Ciurcu in Brasiovu se afla:

— Dictionariu ungar-romanesco Magyar-román Szotár, compusu de Georgie Baritiu, in partea magiara elaboratu mai alesu dupa alu lui Joanu Fogarasi editiunea a cincea. Brasiovu 1869. Form. 8-vo. 41 cõle. leg. 3 fl. 50 cr., bros. 3 fl.

— Baritiu G., Istori'a Regimentului II romanu granit. bros. 60 cr.

— Dictionariulu etimologicu romano-latinu, alu societatii academice elaboratu cã proiectu, tipariu desu pe 184 1/2 de cõle si Glossariulu, de cuvinte straine sau considerate cã straine, stracurate in limb'a nõstra, cã parte integranta a Dictionariului, tipariu pe 37 de cõle, legatu in 3 parti 19 fl., bros. 16 fl.

— Catechismulu calvinescu, impusu clerului si poporului romanescu sub domni'a principiloru Georgiu Rákoczy I si II transcrisu cu litere latine, dupa editiunea II tiparita in a. 1656, insoçitu de o excursiune istorica si de unu glossariu, de Georgie Baritiu. Cu spesele academiei romane. Sibiiu 1879. Pretiuulu 60 cr. v. a.

— Anticritic'a brosiurei anonime publicate asupra celor doue congrese nationali bisericesci din 1873 si 1874. De mai multi deputati ai majoritatiei congreselor dela 1873 si 1874. Sibiiu 1880, 25 cr.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**